

עין משפט נר מצוה

כו א מיי פרק יח מהלכות מעשה״ת הלכה יא ופרק יט הלכה יז:
בו ב מיי שם פי״ט הלכה יא:
בח ג מיי פי״ט שם הלכה ז:

תורה אור השלם

- ↑ וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרָבָן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יִחָשֵׁב לְאִישׁ דָּהוּא דָּם שֶׁפָּךְ וְנִקְרָת הָאִישׁ דָּהוּא מִקָּרֵב עִמּוֹ: ויקרא יז, ד
- ↑ וְאֵלֵהֶם תֹּאמְרוּ אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עִלָּה אוֹתָם: ויקרא יז, ח
- ↑ אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׂב אוֹ עֵז בְּמִתְנָה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּזְבֵּחַ: ויקרא יז, ג
- ↑ וְיָבֵן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּרִיָּה וּהַחַיָּה הַחַדָּשָׁה וּמִכָּל הַחֹפִף הַחַדָּשָׁה וַיַּעַל עֹלֹת בְּמוֹזָבֹחַ: בראשית ח, כ
- ↑ וַיִּקַּח מִזְבֹּחַ אֶת גִּדֵּי הָעִזִּים וְאֶת הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל הָעֹזֶר לַיהוָה וּהִפְלִא לְעֲשׂוֹת וּמִנְחַח וַאֲשֶׁתוֹ רָאִים: ויקרא יז, יט
- ↑ וְזָרַק הַבָּתָּן אֶת הַדָּם עַל מִזְבֵּחַ יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקְטִיר הַחֵלֶב לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה: ויקרא יז, י

מוסף רש"י

ל**מעוטי** שוגג אנוס ומוטעה. דהסוף משמע שיהא כהנייתו וניסוב דעתו (קדושין זג.) להוציא שעיר המשתלח. שאני מיוחד לשם (ויקטן קיג:) על השלם הוא חייב. אותו שלם משמע (לעיל קז.) הוראת שעה היתה. לוך ששה היתה או ראו שם שאר עזי היכר דברים להסיר (כתובות סו.) ולא נגמתינ מיתה לדורות (סנהדרין פ:) קרן. אכן אמה על אמה צרום אמר לכל קרן: ויסוד. דהיינו אמה כניסה רלסונה (סוכה שס:) וריבוע. אם אין המונח מרובע (קעיל סב:).

קה:

שוגג אנוס ומוטעה. קלת קשה אנוס ל"ל קרא פשיטא דלונס רחמנא פטריה ושמא האי אנוס פרט לאומר מותר ותימה ל"ל קרא למיפטריה מכרת כשהוא שוגג פשיטא דר קרבן הוא י"ל ס"ד אמינא אי לא מיימי קרבן ליהוי צכרת דהא לאחר הצאת קרבן דוקא כתיב ונסלח לו:

ט) והמעלה להדיוט פטור. פטור מקונטרס משום העלאת חוץ וחייב משום עוצר עבודת כוכבים ואם הזיד צעבודת כוכבים ושגג צהעלאת חוץ אינו מצא על שגגתו חטאת ותימה אמאי יתחייב מעלה לחזירו משום מעלה בחוץ כיון דמויד צעבודת כוכבים לאו שז מדיעתו הוא דמומר לעבודת כוכבים עזמו צקונטרס דמעלה לחזירו אין שייך למיזבו משום עבודת כוכבים כיון דלין מתכוין לשם עבודת כוכבים יא: **להוציא שעיר המשתלח**. היינו לאחר הגרלה דקודס הגרלה מיחייב אתרוייהו כדמוכח פרק שני שעירי (יומא דף קכ:):

דברה תורה כלשון בני אדם. צפרק אלו מנליות (צ"מ דף לא:)‏ פירשמי: **אבל בהמה בתיב**. לפיכך העלה כמה אברים זה אחר זה אינו חייב אלא אחת אקמא מיחייב דליתיה יא כלולה צהמה ואחתייני פטור דכבר חסריה דמה שהעלה הרי הוא כנאצל ומ"ם אכל אבר ואבר יא אכל אבר אחד שהעלה לחאזין לכ"ע לא מיחייב אלא אחת ומיחייב אית קמא ורבי יוחנן אמר מחלוקת צאצר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלה יא בחוץ חייב ומר סבר פפטור אבל בד' וה' איברינ דברי הכל חייב על כל אבר ואבר ופליגא דעולא דאמר עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ שחייב לא נחלקו אלא במוקטרי בחוץ יא שחסרו והעלו בחוץ דמר סבר פפטור ומ"ם חייב איכא דאמרי אמר עולא הכל מודים במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ שהוא פפטור לא נחלקו אלא במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דמ"ם פפטור ומ"ם חייב ופליגי דאבוה דשמואל אלישנא קמא דעולא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח כמאן דלא בר' יוסי: ואינו חייב עד שיעלה בו: אמר רב הונא מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ויבן נח מזבח לה' א"ר יוחנן מ"מ דר"ש דכתיב ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' ואידך נמי והכתיב ויבן מזבח לה' ההוא גובהה בעלמא ואידך נמי הא כתיב ויקח מנוח ו הוראת שעה היתה ואיבעית אימא ה"מ דר"ש כדתניא ור"ש אומר מוזבח פתח אהל מועד ואין מוזבח בבמה לפיכך העלה על הסלע או על האבן חייב ויציא מיבעי ליה ה"ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה על הסלע או על האבן חייב בעי רבי יוסי בר' חגינא קרן וכבש ויסוד וריבוע מהו שיעכבו בבמה א"ל רבי ירמיה תניא וקרן וכבש וריבוע ויסוד מעכבין בבמה גדולה ואין מעכבין בבמה קטנה:

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה. דהכי דריש צת"כ י) כל ההוא דגבי ונכרת כשישנו צהווייתו וצדעתו ולא אנוס ולא שוגג מאיליו או מוטעה ע"י אחרים: פרי הסוף דתיבי. דם יחשב לאיש ההוא צשחיטה כתיב (ויקרא יז) אלא לה'. דכתיב גבי שחיטה ל"ל: **להוציא שעיר המשתלח**.

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה אי הכי הכא נמי מיבעי למעוטי אנוס שוגג ומוטעה תרי יהווא כתיבי ואלא ילה' למה לי מלהוציא שעיר המשתלח: חומר בהעלאה בו: י) ת"ר ²אישא איש מה ת"ל לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין שיכול והלא דין הוא ומה השוחט להדיוט שחייב שנים שאחזו בסכין ושחטו פטורין המעלה להדיוט שפטור אינו דין ששנים שאחזו יא פטורין ת"ל איש איש דברי ר"ש רבי יוסי אומר ה ההוא אחד ולא שנים א"כ מה ת"ל איש איש ^אדברה תורה כלשון בני אדם ור"ש האי ההוא יא מיבעי ליה למעוטי שוגג אנוס מוטעה ורבי יוסי מהוא ההוא ור"ש הוא ההוא לא דריש ורבי יוסי מדהאי איש איש דברה תורה כלשון בני אדם יהוא ³איש אישה נמי דברה תורה כלשון בני אדם ואלא השוחט להדיוט מנא ליה דחייב נפקא ליה י)מדם יחשב לאיש ההוא דם שפך ואפילו השוחט לאיש ה: העלה וחזר והעלה בו: אמר ר"ל מחלוקת בד' וה' אברים דמר סבר כי כתיב ²לעשות אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אבל בהמה כתיב ומר סבר אבל אבר ואבר כתיב אבל אבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת ור' יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמר סבר מוקטרי פנים שחסרו והעלה יא בחוץ חייב ומר סבר פפטור אבל בד' וה' איברינ דברי הכל חייב על כל אבר ואבר ופליגא דעולא דאמר עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ שחייב לא נחלקו אלא במוקטרי בחוץ יא שחסרו והעלו בחוץ דמר סבר פפטור ומ"ם חייב איכא דאמרי אמר עולא הכל מודים במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ שהוא פפטור לא נחלקו אלא במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דמ"ם פפטור ומ"ם חייב ופליגי דאבוה דשמואל אלישנא קמא דעולא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח כמאן דלא בר' יוסי: ואינו חייב עד שיעלה בו: אמר רב הונא מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ויבן נח מזבח לה' א"ר יוחנן מ"מ דר"ש דכתיב ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' ואידך נמי והכתיב ויבן מזבח לה' ההוא גובהה בעלמא ואידך נמי הא כתיב ויקח מנוח ו הוראת שעה היתה ואיבעית אימא ה"מ דר"ש כדתניא ור"ש אומר מוזבח פתח אהל מועד ואין מוזבח בבמה לפיכך העלה על הסלע או על האבן חייב ויציא מיבעי ליה ה"ק לפיכך בשעת איסור הבמות העלה על הסלע או על האבן חייב בעי רבי יוסי בר' חגינא קרן וכבש ויסוד וריבוע מהו שיעכבו בבמה א"ל רבי ירמיה תניא וקרן וכבש וריבוע ויסוד מעכבין בבמה גדולה ואין מעכבין בבמה קטנה:

השוחט והמעלה פרק שלשה עשר זבחים

למעוטי שוגג אנוס ומוטעה. דהכי דריש צת"כ י) כל ההוא דגבי ונכרת כשישנו צהווייתו וצדעתו ולא אנוס ולא שוגג מאיליו או מוטעה ע"י אחרים: פרי הסוף דתיבי. דם יחשב לאיש ההוא צשחיטה כתיב (ויקרא יז) אלא לה'. דכתיב גבי שחיטה ל"ל: **להוציא שעיר המשתלח**. דמשמע הראוי ליקרב לשם חייבין עליו בחוץ ושאני עומד לשם אין חייבין עליו בחוץ ולקמן צפ' בתרא (דף קיג:) דריש לה תנא דצרייתא הכי וגלי צשחיטה והוא הדין להעלאה דהא מייגמר גמירי מהדדי כדלמנן [לעיל קז.] לערצ פרשיות דר מהך תרי חומרי דמתני' דמפרשי קראי צכולוה צין לחיובא צין לפטורא: מה ס"ל איש איש. גבי העללה: ושחטו פטורין. דליפליגן לעיל דכתיב ההוא: אכל צהמה דסיב. על כל צהמה הוא חייב ואינו חייב על אבר אחד הלכך כולה חלה העללה היא ה: אכל צאצר אחד. והקריצו לחאזין לאחר שהקריצ שאר האיברים דאילו עליו לצדו אפילו הקריצ שלם פטר ליה ר' יוסי או מיירי שפקע מעל האש וחזר והחזירו יא: **דברי הכל י העללה אחת היא**. דהא אותו כתיב שלם ולא חסר יא: ור' יוחנן אמר מחלוקס צאצר אחד. ודכולי עלמא אותו אכל אבר ואבר כתיב ומאן דמחייב סבר מוקטרי פנים יא שחסרו והעלו בחוץ חייב דהא מהדרינן פוקעין למזבח דהו לכו חסר וכי כתיב אותו אמוקטרי חוץ כתיב: ומ"ם פטור. דנפקא ליה מלא יציאנו כר' ישמעאל [לעיל קז:] לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ ור' מר פצר חייב. דכי כתיב אותו למעוטי פחות מכית אמה שאין הקטרה שלימה וכדדריש ליה לקמן: **פוקעין**. שפוקעין יא מעל האש: דלא כר' יוסי יד. דכיון דצפנים בני הקטרה ניניה ואמ"ג דחסרו בחוץ נמי מיחייב יא במוקטרי פנים שחסרו והעלו יא בחוץ אלמא קסבר אצוה דשמואל דרבי יוסי אמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ פליג: **ויבן נח מזבח**. אלמא אפילו יא צמת יחד שהיא בחוץ אינה העללה בלא מזבח: **על האור**. בלא צנין מזבח לשם כך וקרי ליה העללה: **גובהה בעלמא**. כדרך כל הארץ שהיא נוח להשתמש ולא לחוצת מזבח: **מזבח פסח אהל מועד בו**. האי קרא דריש ליה ר"ש צת"כ הכי וזרק כהנן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד ולא מזבח צצמת יחד צשעת היתר הצמות וצפרשת המעלה בחוץ כתיב: ה"ג חייב יא מיבעי ליה ה"ק לפיכך צשעת איסור הצמות העלה ע"ג הסלע או על גבי האבן חייב: יא מיבעי ליה. כיון דלמר אין מזבח צצמה צשעת היתר הצמות קאי הילכך יא מיבעי ליה: ה"ק לפיכך. הואיל וצצמה צשעת היתר הצמות הואי הקטרה צשעת איסורו יא אם העלו על הסלע חייב: קרן וכבש ויסוד וריבוע. דקי"ל דמעכבי צצמוצ המשכן צפרק קדשי קדשים (לעיל דף סג.) מהו שיעכבו צצמת יחד: **צצמה גדולה**. אף נוצ וגצעון שהיו צמות ציצור וכל שכן שילה וצית עולמים:

מתני'

פוקעין בו. הא דמיחייבין צריש פירקין (דף קז.) לר"ע מוקטרי פנים שחסרו והקריצין בחוץ היינו דוקא כגון אימורי או איצרי עולה שחסרו דלא מפסלי צהכי אצל מנחה שחסרה וקטרט ולצונה שחסרו דמיפסלי מחמת חסרון פטור דמתנן לקמן (דף קט:) וכולן שחסרו כל שהוא והקריצין בחוץ פטור וגבי עולה קמתי המעלה (עולה כית) יא חייב ומצטרפין לכית להעלותן בחוץ וליחייב משום פגול נותר וטמא (ואימורים ומן האימורין בחוץ חייב)

מסורת הש"ס

א) [קדושין מג.] ט ת"כ אחרי פי' ה"ב, א) [קדושין פ: וש"נ] ת"כ קדושים פרש"י ה"א, ספרי שלח ק"יב, ירוש'י שבת פי"ט ה"ב, פסחים פ"ב ה"ז, פי"ט ה"א, יבמות פ"ח ה"א, סוטה פ"ז ה"ה, פ"ח ה"א, נדרים פ"א ה"א, ז) [לעיל קז.] לקמן קט:] ס) לקמן קיט: פסחים פב: יומא סט: יבמות לה. כתובות טו. סנהדרין עח: פ: ע"ז כד: הוריות ו. מנחות ג: תמורה טו: פרה פ"ז מ"ז, תוספ' דפרה פ"ז ה"ד, ירוש' הוריות פ"א ה"ח, ו) ת"כ אחרי פי"ט ה"ז, ז) [לעיל סב.] לקמן קכ.] ח) אחרי פי"ט ה"ז, ט) שידך למשנה בעמי הקודם.

הגהות הב"ח

(ב) גבי על אבן חייב חייב יא מיבעי:

שינויי נוסחאות

א) איש מה ת"ל איש איש לרבות בו (כתה"י וש"מ, וכה"י בש"י): ב) שאחזו באבר והעלתו שפטורין (כתה"י וש"מ): ג) ההוא מאי עבדי ליה מיבעי (כתה"י וש"מ): ד) איש דהשחיטה נמי (ש"מ, ד"ו רפ"ט וש"מ, וכתיב בבי"א): ה) ע"י ציפה ענינים צצם מכרתה המשנה דהמזבים לא הוה גרי ואפילו השוחט לאיש, וע"י יד דוח: ו) ל"ל והעלן וכן בכל הסוגיא (כתה"י ברוב כתה"י): ז) ל"ל חוץ (כתה"י וש"מ): ח) כתי"ס וצ"ש נוסף ואי משום ידיעה דנפקא ליה מלא יציאנו כר' ישמעאל (לעיל קז:): לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ ור' מר פצר חייב. דכי כתיב אותו למעוטי פחות מכית אמה שאין הקטרה שלימה וכדדריש ליה לקמן: **פוקעין**. שפוקעין יא מעל האש: דלא כר' יוסי יד. דכיון דצפנים בני הקטרה ניניה ואמ"ג דחסרו בחוץ נמי מיחייב יא במוקטרי פנים שחסרו והעלו יא בחוץ אלמא קסבר אצוה דשמואל דרבי יוסי אמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ פליג: **ויבן נח מזבח**. אלמא אפילו יא צמת יחד שהיא בחוץ אינה העללה בלא מזבח: **על האור**. בלא צנין מזבח לשם כך וקרי ליה העללה: **גובהה בעלמא**. כדרך כל הארץ שהיא נוח להשתמש ולא לחוצת מזבח: **מזבח פסח אהל מועד בו**. האי קרא דריש ליה ר"ש צת"כ הכי וזרק כהנן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד ולא מזבח צצמת יחד צשעת היתר הצמות וצפרשת המעלה בחוץ כתיב: ה"ג חייב יא מיבעי ליה ה"ק לפיכך צשעת איסור הצמות העלה ע"ג הסלע או על גבי האבן חייב: יא מיבעי ליה. כיון דלמר אין מזבח צצמה צשעת היתר הצמות קאי הילכך יא מיבעי ליה: ה"ק לפיכך. הואיל וצצמה צשעת היתר הצמות הואי הקטרה צשעת איסורו יא אם העלו על הסלע חייב: קרן וכבש ויסוד וריבוע. דקי"ל דמעכבי צצמוצ המשכן צפרק קדשי קדשים (לעיל דף סג.) מהו שיעכבו צצמת יחד: **צצמה גדולה**. אף נוצ וגצעון שהיו צמות ציצור וכל שכן שילה וצית עולמים: וע"ש: